

НАЦИОНАЛНА ХУДОЖЕСТВЕНА АКАДЕМИЯ

РЕЦЕНЗИЯ

От професор Георги Георгиев Янков

Хабилитационен труд

ТРАДИЦИИТЕ НА АТЕЛИЕ 18

на Стоян Дечев Дечев

за конкурс за доцент по 8.2 Изобразително изкуство

„Визуална комуникация“ и „Живопис“

За нуждите на катедра „Плакат и визуална комуникация“

Обнародван в държавен вестник бр. 101 от 27 ноември 2020 година

София 2021

Уважаеми членове на научното жури,

Ще си позволя да започна тази рецензия по малко по-различен начин. Защото съм убеден че, всички вие ще се съгласите със следното мое твърдение:

Стоян Дечев Дечев е пример.

Така, какво е обяснението на тази дума в речник на българския език:

1. Частен случай, който помага при обяснението или при доказването на твърдение. *Привеждам пример.*
2. Образец за следване, за подражание. *Той е пример за вярност.*
3. В математиката — проста задача за решаване. Частен случай, който помага при обяснението или при доказването на твърдение. *Привеждам пример.*

Много по-логично беше ситуацията да е точно обратна, Стоян да чете сега рецензия за евентуална моя хабилитация. Понеже например: Някъде в средата на деветдесетте години на двадесети век, току що станалия професор Иван Газдов кани завършилия през 1987 година с отличен успех Стоян Дечев Дечев за асистент в специалност „Плакат“ към катедра „Графични изкуства“. Последния (видно от справка за трудовия му стаж) по това време се е подвизавал в Бургас и работил първоначално като учител по рисуване, после отчетник в БДЖ СОПЖЛ, а по-късно и като дизайнер в рекламна агенция в същия град. Тежки са времената през деветдесетте – безработица, фалити, хиперинфлация – непосилните условия не позволяват на Стоян да приеме поканата. И проф. Газдов решава да покани завършилия през 1990 година Георги Янков за асистент. Ирония на съдбата и абсолютен късмет за моя милост. Това е положението – частен случай. Абсолютен пример. Дотук с това тълкувание на думата.

Второто определение в речника на българските думи е важното „Образец за следване, за подражание“.

Стоян Дечев е пример за вярност:

„Възприемам професията си не като звание, призвание, предопределение или съдба, а като емоционална нагласа, състояние на духа и отговорност да работиш и присъстваш в най-значимото и трудно човешко битие – изкуството.“ Самотния бръснар

По-горе отворих дума за последните десет години на двадесети век. Току що завършили Академията, няколко поколения трябваше да се ориентираме в съвсем нова обществена ситуация, в която условията се

променяха хаотично и повечето пъти без правила и нямаше откъде да вземем пример. Бихме могли да групираме тези поколения в три основни групи, в зависимост от избора, който всеки от нас направи. Първите по-окомуш, (развъртян, оправен, справящ се с ситуации, находчив, хитър, но не непременно в отрицателната форма. Речник на улицата) заминаха в чужбина, втората група решихме тук да останем и станем капиталисти правейки фирми и захващайки се с различни „бизнеси“, а третата имаха куража и вярата без периоди на колебания да останат верни на изкуството. Стоян е пример за отдаденост на професията.

През 1956 година, след конкурс за доцент по плакат, в специалността идва Александър Поплилов. Следват над 30 години всеотдайна педагогическа дейност и много поколения възпитаници, изградили облика не само на съвременния български плакат, но дали съществен принос в цялостното развитие на българското изкуство през втора половина на миналия век.

Въпреки сивотата, подтискащите изолация и фалш, наложени от комунистическия режим в страните от източния блок, Поплилов е вдъхвал кураж и най-вече порив за свобода на поколения български художници. Стоян Дечев е в последния курс плакатиисти, които се дипломират при проф. Поплилов и в най-пълна степен се повлиява от вдъхновяващия пример на патрона. Той приема ренесансовата традиция за универсалните възможности на художника. В целия си творчески и житейски път, Стоян (при него като че ли, няма голяма разлика между двата) следва високите естетически достойнства и морални образци на светлите личности в човешката история.

Представения хабилитационен труд е своеобразна спирка по този път. Той е пример за възможности и разнообразие на търсения, подчинени на безкомпромисни норми, сполучливо кръстен от неговия автор „Традициите на ателие 18“.

Структуриран в така модерната форма за представяне, наречена портфолио, хабилитационния труд на Стоян е представен в две части. Първата „Визуална комуникация“ включва произведения от основни жанрове в графичния дизайн, запазени знаци и логотипи, филателни издания и разбира се плакати. „ Всеки знак е проектиран конкретно, според спецификата на това, което трябва да представи, с претенциите за оригиналност и уникалност. По този начин, като естествено и закономерно следствие от този подход, знаците стават различни и разнообразни, изчерпвайки много от принципите за тяхното проектиране – образни, инициали, пространствени, оптични, хералдични, комбинирани...“.

Стоян Дечев има дългогодишна практика и опит във филателната графика. Години наред като член на специализирания съвет по маркоиздаване и консултант на БНБ за нови емисии банкноти и монети, той имаше възможност да се развие и научи в дълбочина специфичните изисквания и тайни първо при проектирането и после при изпълнението на ценни книжа, каквито са пощенските марки, банкнотите и акциите. Знаейки в детайли тънкостите и правилата установени във времето, той запази наученото и с постоянство продължава да го предава на студентите в специалността. Стоян е пример за преподавател отдаден на каузата.

В представените плакати се вижда разнообразие от изразни средства в поставени в служба точния и лаконичен плакатен виц.

Втория дял в портфолиото е отреден за живописни работи. Десетте произведения избрани в портфолиото показват няколко специфични и важни характеристики в изразяването и композирането.

„Тук е уместно да подчертая, че в учебната програма на специалност „Плакат и визуална комуникация“ връзката между дисциплината „Живопис“ и другите дисциплини е много силна и активна, особено с дисциплината „Плакат“.“ Този цитат от анотацията на Стоян Дечев дава основа за анализ на представените живописни формати. Извадки от различни цикли, те се подчиняват на няколко общи принципа:

- Строга йерархичност. Портрети, фигурални композиции и пейзажи, във всички от тях е спазена организация на елементите, подчинена на основното авторско послание и емоция. Работата от цикъл „Социални мотиви“ е характерен пример за тази градация. Ръката, хляба, лицето, силуета на стареца, празнотата около него, всички те са подчинени на авторската емоция, която пък е подчинена на темата на гореспоменатия цикъл.
- Кинематографична композиция. Съотношението на изображението и празното пространство изкарва главния герой под светлината на прожектора. Фокуса е върху психологическото излъчване и въздействие. Картиността е вкарана в кадър. Случилото се преди него и предстоящото действие са оставени на въображението на зрителя. Пейзажа от цикъл „Впечатления от чужбина“, излъчва привидно швейцарско спокойствие зад което се крие очакване за драматични събития.
- Чувство за мярка. Общото усещане от живописиста на Стоян Дечев е за недовършеност. Той е започнал с вдъхновение и апломб, нахвърлил е вълнуващото го и най-важното. После се е отдръпнал да си почине. Тук за пример може да послужи творбата от цикъл

„Голо тяло“. И сега зрителя го чака да се върне и довърши картината. Да, ама не, ще има да почака, докато се сети.

Скоро бяхме на театър. Моноспектакъл със Силвия Лулчева. Великолепна актриса, гледаме в захлас, по едно време тя излиза от странична врата на сцената (откъдето е влязла), ние я чакаме за финални реплики. Тя се появява отново след малко и с усмивка споделя: „На това място – след като изляза, обикновено публиката ръкопляска“.

Живописиста на Стоян Дечев е емоционална и въздействаща.

След задължителната програма съобразена с условията на конкурса, следва трета част на портфолиото – волната програма. Тя променя строгия конкурсен характер в представянето на Стоян Дечев и го превръща във визуално представление. Моноспектакъла продължава – артиста се появява отново на сцената и представя свои произведения от жанровете – „Калиграфия“, „Карикатура“, „Илюстрация“, „Рисунка“ и „Приложна графика“. Избора на работите от споменатите области на визуалното изкуство не са случайно подбрани. Стоян много убедително и пламенно защитава този си избор.

Достатъчно е да цитирам само няколко от неговите мотиви:

„...Искам да реабилитирам карикатурата като изкуство...“ и малко след това добавя „Още повече тя е родна сестра на плаката, която не получава достатъчно внимание и уважение“.

После продължава „Представените калиграфски листове са убеждението, че великото изкуство на шрифта трябва да бъде „насыщен хляб“ на всеки художник и педагог и особено на тези, които обитават неизбродните полета на графичния дизайн.“

Към финала на портфолиото са добавени и два текста. Написаното в тях е синтезирано и умно. В тях можем да усетим словесното майсторство и убедителност, които притежава автора. Качества особено ценни и необходими за всеки художник приел за свое призвание да бъде учител. Стоян Дечев е пример за отдаденост в многогодишната си работата със студентите. Подобно на своя професор, той поощрява своите ученици да се изразяват и мислят свободно, да работят и експериментират. Да бъдат личности. Изключително важно и приносно е неговото присъствие в специалност „Плакат и визуална комуникация“.

Мога да продължа и с още много доводи да изтъквам артистичните и педагогически достойнства на нашия колега. Но ще последвам неговия пример:

„Да говорим кратко. Изречението да свършва в нашата епоха“

С този цитат започва анотацията му. Аз пък ще си позволя да завърша рецензията си с друга една мисъл на великия Станислав Лем:
„За да научиш нещо, трябва вече да знаеш нещо“.
Стоян Дечев знае и може. И то много.

Уважаеми членове на научното жури,
Най учтиво и убедено си позволявам да подкрепите тази кандидатура и на Стоян Дечев да бъде присъдена академичната длъжност доцент.
Благодаря за вниманието!

София
23 април 2021 година

Професор Георги Янков